APPENDIX QUINTÆ PARTIS PROSPERITATIS GERMANIÆ,

Emolumenti univerſam patriam concernentis cauſâ, dilucidè & perſpicuè declarans & revelans, quo pacto Tria illa in dictâ Quintâ Parte promiſſa Arcana, cum fructu effectui danda ſint:

Cum

Adjuncta Explicatione nonnullorum locorum obſcuriorum, quæ in Proſperitatis Germaniæ Tertiâ, ac Quartâ Parte, ut & Primâ Centuriâ minus perſpicuè tradita ſunt.

Cauſa

Deum honorandi,
Bonum augendi,
Malum reprimendi,

In Lucem miſſum Opuſculum,

A

JOHANNE RUDOLPHO GLAUBERO.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE III

AMSTELÆDAMI,
Typis JOHANNIS JANSSONII. 1660.

PRÆFATIO AD BENEVOLUM LECTOREM.

NUllum mihi dubium eſt, BENEVOLE LECTOR, haud paucis mirum viſum iri, quod tanti momenti & tantæ utilitatis ARCANA, adeò perſpicuâ & evidenti deſcriptione patefaciam, ut unicuique penitus innoteſcere poſſint. Hoc tamen non ſine gravioribus cauſis à me factum eſſe, facilè quivis ſibi perſuadere poterit, quas omnes in præſentiâ ut recenſeam, omninò non neceſſarium duco, utpote in commodius aliquod tempus rejiciendas. Ex his præcipua, & cæteris omnibus præponderans hæc eſt, quod nonnullorum maleferiatorum hominum perverſitas, non ſolum apud vulgaris conditionis homines, ſed etiam apud Magnates, ſuis mendacibus calumniis, in ſummam invidiam mea Scripta adducere moliti ſint, enormi mendacio cumprimis effutientes, quod tria illa, quæ in Proſperitatis Germaniæ Quintâ Parte pollicitus ſum, Arcana nullius ſint emolumenti, ac proinde nul-

nullâ cum utilitate effectui dari poſſint, & ego ipſe illorum pollicitatione nihil aliud omninò quæſiverim, quam ut aliis imponendo nummos corraderem.

Quandoquidem verò calumniarum hæc eſt proprietas, ut longè promptius & facilius ipsâ veritate admittantur, atque eam ob cauſam plures his calumniis occupatos ſuos animos ab hujus rei veritate deflectentes, neſciverunt, quo pacto ſe res habeat: Ego autem è contrario probè mihi conſcius meæ innocentiæ, à talibus criminibus falsò exprobratis longiſſimè abſum, omninò æquiſſimum, & maximè neceſſarium duxi, ne falſiſſimas iſtas criminationes in me reſidere patiar, ut contrarium univerſi Mundi oculis ſubjicerem, ac veritatem ipſam demonſtrando & aperiendo, honorem, mihi tam perfidè, & proditoriè ereptum, recuperarem: id quod meliori ratione fieri neutiquam potuit.

Quid enim quæſo profeciſſem, ſi ſcribendo crimina talia diluere, ac teſtimoniis rei veritatem confirmare conatus fuiſſem? Vnus credidiſſet, alius fidem non adhibuiſſet, ac intereà veritas, cujus ſolius teſtimonio quævis res revera pateſcunt, in medium non progreſſa fuiſſet,

fuiſſet, & mendacia atque impudica illa ora pudore coram Iudice non ſuffudiſſet. Ideò neceſſitas poſtulavit, ut opus ipſum loqueretur, & ſibi ipſi patrocinaretur, quæ vera & genuina eſt defenſio, & via hoſtilibus ejuſmodi calumniatoribus ora ſua impudica, & mendacia obturandi. Falſis ejuſmodi hominibus compenſabit aliquando Deus labores ſuos iniquiſſimos, quibus mihi damnum hoc ingens intulerunt. Interea unicuique integrum erit inventiones has utiliſſimas ad uſum ſuum adhibere, & unam aut alteram operationem elaborandam ſuſcipere, ut aliquid emolumenti conſequatur, quod ex animo ipſi apprecor, & voveo. Nullus etiam dubito, quin quamplurimi homines præſcriptam meam doctrinam ſequendo, & meorum Scriptorum, ipſi veritati, tanquam vero fundamento innitentium, veſtigiis inſiſtendo, haud parvi momenti utilitatem ſibi comparaturi ſint, dum quietè & tranquillè uſu meorum Arcanorum quæſtuoſo fruentur: Ac præcipuè illius Secreti facillimi, quo fugax aut volatile Aurum, ex omnis generis ſilicibus, ubique ſe copiosè offerentibus extrahitur, & plumbi adjumento corporale redditur. Quod opus certè tale eſt, quo unus homo alteri nullum omninò

damnum inferre, ſed potius adjumento eſſe, & emolumento poteſt. Vnicuique igitur in præſentiâ affirmo eâ veritate, quam Deus amat, & tuetur, quod ſequuturæ Operationes omnes, quas hujus Opuſculi editione manifeſto, non ſemel ſed ſæpius à me elaboratæ, & etiam pluribus aliis monſtratæ ſint, ut cauſam de ipſis dubitandi nemo habeat, & nullâ aliâ de re ſolicitus eſſe debeat, quam ut rem ipſam prudenter aggrediatur, & diligentem laboribus ipſis operationem impendat. Si autem fortè uſu veniret, ut quis unum aut alterum errorem committeret, id quod facilè contingere poteſt, errores à ſe commiſſos ne arti adſcribat, atque ipſam proinde falſitatis inſimulet, ſed potius errorum ſuorum occaſiones & cauſas inquirat, inquiſitione tali procul dubio ſcopum ſuum aſſequuturus, & fructum ſperatum conſequuturus: quâ in re ipſi Prima & Secunda Centuria mea facili manuductione ſuccurret.

Hæc ſunt, quæ teſtandi veritatem causâ hic proferre volui. Vnicuique autem hiſce ſignifico, Laboratorium meum publicum jam finitum eſſe, ac impoſterum clauſum manſurum, quod neminem latere volui.

OPE-

OPERATIO,

Quodvis plumbum, ſeu quamcunque plumbi venam, communis Salis opera, per carbones, in cinerem redigendi, & in fornace, Stichofen appellata, reducendi, ut Aurum & Argentum cum emolumento extrahatur.

℞. PLumbi, aut venæ plumbeæ 2. & Salis communis 1. partem, quæ plumbeæ venæ, ſi in molâ comminuta eſt, commiſcenda, & ſenſim palâ carbonibus injicienda, in fornace, cineribus conficiendis inſerviente, & cameris fumum, & aſcendentes flores excipientibus inſtructa. Quæ ex Metallo & Sale fuſa materia per craticulam decidit, ea denuo palæ imponenda, & carbonibus injicienda, laborque hic toties iterandus, donec totum Metallum, ſive omnis illa vena Metallica, in cineres commutata fuerit. Omnis porrò materia combuſta, lotionibus per aquam diverſis, ſordibus cunctis liberatur, ipſeque Metalli, aut venæ Metallicæ cinis reſiduus, in fornace, Stichofen Germanis appellata, in Metallum reducitur. Hæ autem incinerationes & reductiones, toties ac tamdiu repetendæ ſunt, donec parvo aliquo fruſtulo periculum feceris, plumbum tuum jam aptum eſſe, quod in foco per ſeparationis ignem tractetur.

Tunc enim in focis in Lithargyrium mutatur, ut commodius expromere queat Aurum & Argentum, quæ per Salem & Ignem in ipſo maturata ſunt.

NB. Obſervetur hîc oportet, quod mineræ plumbeæ quidem cum Sale commiſceri & carbonibus imponi queant; ſed eundem operandi modum plumbum non admittat, quod Sali ſe admiſceri non patitur, atque ideò poſtulat, ut Sal primò carbonibus injiciatur, & ipſum poſtea Sali injecto ſuperjiciatur. Obſervandus autem hic modus, & iterandus toties, ac tam diu, ſemper Salem præmittendo, & plumbum ſubmittendo, donec in cinerem verſum plumbum, ſuam Metallicam fuſionem penitus amiſerit. Cinis dictus aqua eluitur, atque in fornace reducitur, eâ ratione, quam modò indicavimus.

NB. Plumbo, aut mineræ plumbeæ alia minora Metalla adjungi poſſunt unà in cineres redigenda, ut ſtannum, ferrum, aut cuprum. Majus tamen emolumentum pariunt venæ illæ plumbeæ, ſi ſolæ ſumantur, utpote aptiores ad hunc laborem, cum jam ferrum & cuprum penes ſe habeant, & ob feram ſuam naturam bonum, & vendibile plumbum non exhibeant, atque ita non opus ſit, ut cuprum, aut ſtannum, quæ jam vendibilia ſunt, comburantur.

NB. Dum hæc incineratio peragitur, multi

flores

flores Metallici in fumi receptacula, fornaci adjuncta aſcendunt, qui, ſi neceſſe eſt, eximi, elotionibus, ſale, qui unà aſcendit, liberari, & per reductionem, priſtino ſuo corpori, reddi poſſunt, exhibituri plumbum, quod Argentum continens, inſtar alius plumbi, in Lithargyrium convertitur, ut ab eo Argentum ſeparetur. In cæteris quoque mineris in cineres mutatis, hoc probè etiam notandum, ut ante reductionem ab omni Sale penitus eluantur, atque leves ſordes à corpore Metallico probè removeantur. Hoc ſi negligeretur, Sal, forti follium flatu exagitatus, Metallum ſecum ablaturus, ac cineres carbonum Metalli ipſius fuſionem impedituri, atque idem in ſcorias redacturi eſſent.

Quoad reductionem ipſam probè notandum, ignem in fornace ad minimum duabus horis antè incendendum eſſe, quàm minerarum cineres reducendi imponantur, ut hac ratione fornax intus ubique candeat. Etenim ſi probè non ignitus fuerit, mineræ injectæ non liqueſcunt, ac non liquatæ in foco reſident, ita ut flatui follium impedimento ſint, & ipſam operationem corrumpant. Peritum igitur artificem hi labores requirunt, verſatumque in talibus operationibus, non ita facilibus, ut multis apparere ſolent.

Tandem & hoc notandum, ſi mineræ ad operationem hanc ſumptæ Sulphuris plenæ fuerint,

illudque Sulphur torrendo non penitus amotum ſit, ipſius feritate, inter liqueſcendum, boni Metalli corpus in ſcorias redigi, & Metalli loco ſcorias ſe offerre.

Atque hæc eſt incineratio & reductio illa, quam in Laboratorio meo Amicis & Inimicis monſtravi. Ab illo tamen tempore longè faciliorem hujus laboris perficiendi viam inveni, cujus ope unicus aliquis homo unius diei plus, quam aliàs octidui ſpacio efficiet.

Quia autem hiç modus nondum vulgaris eſt, eum hîc divulgare conſultum mihi non videtur, utpote qui in præſenti Appendice ſtatui, ea tantummodo patefacere, quæ in Laboratorio meo aliorum oculis videnda ſubjeci.

Quo pacto Aurum, Argentum, atque etiam Cuprum, ex pauperibus Venis Metallicis; quæ ignis impenſas ferre nequeunt, per humidam viam, inſigni emolumento extrahi poſſint?

TErræ Metallicæ primò candefiunt, & aquâ frigidâ extinguuntur, ut friabiles factæ ſub lapidibus molaribus ſe comminui patiantur. Si ipſis Sulphur admixtum fuerit, eodem, toſtione præmiſſâ, liberandæ ſunt, eo quod Sulphur impedit, quominus Aquæ fortes ſolutione debitâ mineras illas aggrediantur. Hoc modo præparatæ, immittuntur in fortiora vitra, aut cucurbitas terreas, ex optimo luto paratas, ipſis-

que

que affunditur ſequens aqua, à quâ, trium transverſorum digitorum altitudine, ſuperari debent. Cucurbita his materiis impleta, in arcam reponitur arena impletam, & hunc in uſum paratam, ac diſtillando omnis aqua elicitur, quæ non ſolum tota recuperatur, ſed etiam ex Salepetræ, aut Sale ſibi augmentum adſciſcit, adeò ut plus aquæ, quam affuſum eſt, per diſtillationem aſcendat. Ex cucurbita (vel cucurbitis, ſi plures arcæ fuerint impoſitæ) mineræ eximuntur, exemptiſque affunditur aqua communis, Salem ex ipſis reſiduum extrahendi gratiâ, in quo & Aurum atque Argentum reperitur, quod in mineris fuit.

NB. In hoc labore obſervandum, non omnes Spiritus, uſque ad ſiccum Salem, à mineris abſtrahendos eſſe, idque non modo propter evitationem damni, quod ex ruptione vitrorum exiſtere ſolet, ſed etiam hanc ob cauſam, nimirum, ut parum acrimoniæ apud Salem relinquatur, propter nonnullos Sales, qui facile in Salempetræ abeunt, quando Aqua fortis aliqua ab ipſis abſtrahitur. Ac quamvis Aqua fortis culinarium Salem totum, facili negotio, in Salempetræ commutet, ex omnibus tamen Salibus unus promptius, alter tardius hanc transmutationem admittit, prout naturâ ſuâ Salipetræ magis aut minus affinis eſt. Huic igitur errori ut obviam eatur, aliquid humiditatis apud mineras relinquendum eſt. Nam quando univerſi

univerſi Spiritus evocati ſunt, atque in Salempetræ Sal converſus eſt, non ſatis acris ipſa aqua foret ad retinendum ſecum in ſolutione Aurum extractum, quando quidem unum, & ſolum Salempetræ ſolutura, Aurum apud mineras relinqueret. Si hic error committeretur, Salpetræ aquâ ex mineris extrahendus, ac recens Sal cum Aquâ Regis, quæ per diſtillationem extracta eſt, affundendus iiſdem mineris eſſet, ut hæc primâ vice abſtracta Aqua Regis, non omnem Salem additum poſteà in Salempetræ commutare poſſit. Nam quò ſæpius Aqua fortis à Sale abſtrahitur, eò minus in Salempetræ Sal mutatur, ac tandem talis manet, qualis antè abſtractionem fuit. Nam cum Aquæ fortis natura ita comparatum eſt, ut dimidiam ſui ponderis partem ex Sale ab initio in Salempetræ convertat, ac altera vice à Sale abſtracta, quartam ſolummodò ejus partem tranſmutet, ac tertiâ iteratione adhuc multò minus, & tandem nihil ex ipſo commutet, ſed Spiritus Salis naturam induat, qui tamen aptiſſimus eſt ad extrahendum Aurum & cuprum, ex mineris in infinitum, ſi ipſi Sal additus fuerit, ex quo, inſtar alius Spiritus Salis, perpetuum ſibi augmentum acquirere ſolet.

Ut igitur incommoditas hæc præveniatur, Aquâ fortis penitus relictâ, ſolo Spiritu Salis, & Sale ipſi adjuncto, mineræ & terræ illæ Me-

Metallicæ extrahi poſſunt, unico hoc in diſtillatione obſervato, ut aliquid humiditatis apud mineras relinquatur, quo tantò facilius ex vitris eximi queant.

Porrò & hoc ſciatur oportet, quod Aurum, Argentum, atque cuprum ex Mineris & terris ſuis, etiam ſinè Aquâ forti, aut Spiritu Salis elici queant, ſi Sal tantummodo aut Salpetræ adjiciatur. Nam ſi Aquæ Salispetræ, aliquid Olei Vitrioli, aut Sulphuris affundatur, aut Aqua Salis eodem acuatur, ſatis valida evadit ad extrahendum Aurum, atque poſt extractionem, in diſtillatione, phlegmatis aſcenſum ſequitur ſuavis Spiritus Salis, aut ex Salepetræ bona Aqua fortis. Eapropter majoris quæſtus, ac minoris moleſtiæ eſt hic labor, quàm ſi Aqua fortis, aut Spiritus Salis ad eundem adhibeatur. Sunt autem & aliæ faciliores, & compendioſiores viæ, Aurum, Argentum, & Cuprum ex ſuis terris extrahendi, quæ quoniam in meo Laboratorio nondum monſtratæ ſunt, non ſine ratione in præſentiâ ſilentio prætereuntur. Similium tamen frequens fit mentio in mea Centuriâ Primâ, in quâ inquirere poterit, qui ejuſmodi rationes ſciendi cupiditate inflammatus eſt.

Aqua-

Aquarum ad Extractionem Auri, Argenti, & Cupri ex pauperibus mineris idonearum Apparatus.

℞. SAliſpetræ 1. & Aquæ fortis vulgaris 4. partes, quæ conjunctæ Argentum eliciunt, ut & cuprum. Ad Aurum ex ſuis mineris evocandum ſumitur Salis vulgaris 1. pars, & Aquæ fortis 4. partes. Una Salis, ac 4. Aquæ fortis libræ, reddunt Aquæ Regis libras quatuor & dimidiam, reliqua dimidia libra Salis apud venas Metallicas, in fundo cucurbitæ manens, Aurum, quod in illis fuit, continet, & aquâ vulgari extrahitur.

Modus Aurum & Argentum ex elotis Salibus, per præcipitationem eruendi, & ſine detrimento ad corpora ſua reducendi.

SI aqua Saliſpetræ Argentum contineat, aqua Salis infuſa Argentum ad fundum præceps dabit. Aqua autem Salis Aurum complectens, per lixivii, paucum liquorem ſilicum continentis, affuſionem Aurum dimittere cogitur. Aqua autem hæc ipſa, affuſionis ope jam mixta, per decoctionem optimum Salempetræ exhibet. Aqua autem fortis, & Aqua Regis, quæ per diſtillationem aſcenderunt, idoneæ ſunt ad novas extractiones Auri, Argenti, ac cupri ex ſuis

ſuis terris, atque per iteratas extractiones, ex additis Salibus & aquis, incrementa perpetua ſumunt, adeò ut in his Auri, Argenti & Cupri extractionibus, præter paucas illas, quas ignis poſtulat, nullæ omninò impenſæ aliæ requirantur. In hujus Operis igitur exordio nihil aliud poſtulatur, quam unica libra Aquæ fortis, eo quod in progreſſu laboris infinito augmento procedit, licet multa millia librarum extrahenda eſſent. Hinc opus eſt inauditum, & omnem ferè fidem ſuperans, à quo neceſſe eſt profectò, ut immenſum lucrum proficiſcatur, quoniam Aurum, Argentum & Cuprum ſine ſumptibus ex ſuis pauperibus terris Metallicis hac ratione extrahi poſſunt.

Unum adhuc reſtat, cujus in Auri & Argenti præcipitatione accurata ratio habenda erit. Commune lixivium omne Aurum ex Aquâ Regis præcipitare nequit: eâ de causâ aliquid liquoris ſilicum lixivio addendum juſſi, id quod ex Primâ Centuriâ quoque liquebit. Ad unumquemque igitur pertinet, omninò videre, an vero & genuino liquore ſilicum in operando utatur, ut ita, ejus loco, ſimplex lixivium duntaxat non adhibeat, atque ita grandem errorem committat, ſicut nonnullis jam uſu venit, prout mihi indicium eſt factum.

Si quis autem verum, & bonum liquorem ſilicum parare neſciret, aut etiam in promptu non haberet, in ejus locum ſubſtituere poterit

vul-

vulgarem Spiritum urinæ, per cupream veſicam paratum, qui juxta cum dicto liquore Aurum ex Aquâ Regis omne præcipitat.

NB. Sed Aurum hoc per Spiritum urinæ præcipitatum, inſtar pulveris pyrii fulminat; niſi ante Reductionem ſulphure communi aduratur, atque ipſi facultas hæc fulminandi adimatur, quod incommodum liquor ſilicum afferre non ſolet.

NB. Si Auri, aut Argenti venis, zinki, ferri, aut lapidis Calaminaris plurimum adeſſet, affuſa Aqua fortis, aut Aqua Regis, non univerſa per diſtillationem aſcenderet, nec incrementa ſumeret, ſed ejuſdem pars aliqua, apud terras iſtas Metallicas manſura, & lapidi Calaminari, &c. adhærendo ſe concentratura eſſet, cujus tamen jactura nulla eſſet futura, cum affuſione lixivii, ex lignorum cineribus, in bonum Salempetræ converti queat, tanti quidem precii, ut facilè Aquæ fortis, aut Aquæ Regis impenſas compenſare poſſit.

Præterea & hoc obſervetur oportet, ſi Auri, aut Argenti mineris etiam cuprum admixtum eſſet, Aquam fortem cuprum juxta cum Argento extracturam eſſe. Hæc autem duo Metalla, à ſe invicem ſeparandi proxima via eſt, ut Aquæ forti Spiritus Salis affundatur, qui omne Argentum ex Aquâ forti ad fundum præceps deturbat, relicto in ipsâ aquâ cupro, quod impoſito ferro adhærens, aquæ hac ratione ſubtrahitur.

tur. He

Hæc autem, poſt Metalla ſibi ſubtracta, idonea eſt, ex quâ novus Salpetræ conficiatur, additione Vitrioli per diſtillationem novam Aquam fortem exhibiturus. Præcipitato Argento Sales Alcali, in fuſione, corpus priſtinum reddunt, aliàs admodum fugaci. Cuprum in æs viride optimum convertitur. Atque ita cupri mineræ, quantumvis pauperes haud abſque exiguo emolumento extrahi poſſunt, quia ex ſolo cupro æs viride confectum duplo precio ipſum cuprum liquatum ſuperat.

Boni Salispetræ ex Sale culinario, & calce vivâ copiosè parandi modus.

Ex lapidibus paratæ calcis vivæ, quæ per aërem in farinam eſt penitus mutata, quatuor partibus admiſcteur una pars culinarii; ſive communis Salis; ſive puri, ſive impuri, atque ex hac mixtione, per humectationem urinæ, aut in hujus defectu, aquæ, craſſior paſtæ; conficitur in ſtruem ita cum lignis componenda, ut ſtratum ſuper ſtratum complectens eam magnitudinem acquirat, quæ ſtruentis voluntati reſpondeat, idque vel in fornace eum in finem ſtructâ, vel ſub dio in aperto campo. Cavendum autem in hujus acervi conſtructione, ne maſſa illa Salis & calcis vivæ nimis craſſa & continua, ſed potius in

pilas & globos efformata ſit, ut ita probè igniri poſſint à flammâ ubique pervium acervum tranſeunte, quod fieri non poſſet, ſi maſſa nimis lata meatus ubique obſtrueret.

Acervo, eâ quâ quis vult magnitudine, conſtructo ignis ſubjicitur, tamdiu fovendus, donec cuncta ligna combuſta fuerint, & ipſi globi ad minimum horam unam & totam canduerint, ut Salis acrimonia in tanto candore à calce vivâ mutetur, leniorem ſibi naturam adſciſcat, ac eò facilius ſe in Salempetræ tranſmutari patiatur.

NB. Sal hoc modo tranſmutatus, loco fimeti animalium, ſtercorationi agrorum eſt aptiſſimus, ut pluribus meorum Scriptorum locis jam pridem fusè docui.

Hæc eſt præparatio Salis in Salempetræ tranſmutandi, cui artificio ſi quis operam dare voluerit, ſequenti ratione operationem ſuam inſtituat, neceſſe eſt.

Ex præparato hoc Sale Salempetræ conficiendi modus.

PRimò hic Sal inverſus alicubi exponendus erit libero aëri, radiiſque Solaribus, ita tamen, ut à pluviâ non humectetur acervus, in trium aut quatuor pedum altitudinem conſtructione ſuâ exurgens, qui vel urinâ humanâ, vel animalium, aut ſi harum inopia eſſet, ſolâ aquâ made-

madefaciendus eſt, ut per aliquot dies quietè jacentes globi, aut pilæ ſolvantur, & reliquæ materiæ miſceantur. Poſtquam verò calidus aër omnem humiditatem conſumendo acervum exſiccavit, humectatio prædicta eſt iteranda, eaque iterum conſumptâ, & acervo exſiccato, humectationibus, & exſiccationibus repetitis labor tamdiu continuandus eſt, quamdiu neceſſitas poſtulaverit. Temporis enim longioris progreſſu Salpetræ naſcitur, aquâ eluendus, & decoctione in ſtirias redigendus.

Hæc Salispetræ generatio tardè quidem procedit, ſed magnum emolumentum adfert. Si enim ſemel tantum Salpetræ in tali Salis acervo natus, ac poſt elotionem reliquiæ eidem cumulo redditæ fuerint, progreſſu temporis, denuò novus Salpetræ enaſcitur, adeò ut ſingulis annis novus Salpetræ ex acervo ſe eluendum exhibeat, & opus hoc ſine fine continuari poſſit.

Qui verò ex inverſo hoc Sale, brevioris temporis intercapedine, Salempetræ optaverit, acervo dicto Salispetræ ſemen, aut fermentum addendum eſſe ſciat, ut hoc idem ex ſale incrementa ſua ſumat, creſcat & augeatur, ſicut herba aliqua ex ſalsâ & pingui terrâ creſcere ſolet. Cuncta enim ſua habent ſemina, & ex aliis Salibus ſua ſibi augmenta depromunt. Salispetræ ſemen eſt volatile, & acidus ejus Spiritus, cujus radix exiſtit Nitrum fixum, quod omnibus ſalibus acribus inſertum, copioſiſſimo pro-

ventu, Salempetræ gignit, & quidem bonum, aut etiam meliorem illo, qui ex acidis illis Salibus Alcalium emergit.

Propagationem hanc Salispetræ fixi per Sales acidos hic non indicamus, utpotè in ſequenti labore, & operatione deſcriptam.

Sicut igitur quodvis Vegetabile non ſolum ſeminis, ſed etiam radicis ſuæ adjumento propagari, & multiplicari poteſt; Ita etiam contingit idem Salipetræ, inſtar aliarum herbarum, & ſeminis, & radicis ſuæ adminiculo ſuam propagationem, & multiplicationem promoventi.

Quod ad Salispetræ ſemen attinet, paratu illud eſt admodum facile illis, qui per humidam viam, Metallicas ſeparationes & extractiones tractant. Nam ſi Aurum ab Argento, per Aquam fortem ſeparatur, aut ejuſdem ope Aurum aut Argentum, ex ſuis mineris extrahitur, hæc ipſa jam impenſas in ſe factas abundè compenſavit, atque ita ſine omni ſumptu, & quaſi gratis ſe obtulit. Si autem ipſam loco vulgaris aquæ, inverſo illi Sali, affundo, non modò bonus Salpetræ evadit, ſed etiam, ut veri Salispetræ ſemen, centuplæ multiplicationis fructus & incrementa, ex inverſo Sale, ſibi aſſumit, more ſeminis omnium Vegetabilium, quod idem facit. Quò plus autem hujus ſeminis Nitroſi terræ mandatur, tantò plus Salispetræ, & tantò citius enaſcitur. Nam quando hor-

hortulanus, rarâ diſperſione, ſuum ſemen ſeminat, neceſſario etiam raram meſſem habebit, id quod è contrario quoque de copioſa meſſe intelligendum. Ac ſi quis hortulano exprobrare vellet tarditatem ſeminis, paucorum dierum ſpacio, nec germina, nec caules, nec flores, nec fructus protrudentis, nonne dicturus eſſet, quod naturam non poſſit cogere, quippe ſibi debitum tempus, & naturalem curſum reſervantem.

Idem hîc de Salepetræ intelligatur velim, ſi forſan hoſtes mei, verveces ignorantiſſimi, mihi objicere vellent, Salepetræ, ex ſeminato ſuo ſemine, mox paucis diebus non enaſcente, ſemen illud verum, & bonum non fuiſſe, aut fieri omninò non poſſe, ut tali augmento, ex communi Sale, ipſe Salpetræ enaſcatur. Cum hortulano ipſis reſpondeo: Naturæ tempus ſuum requiſitum ut concedatur, neceſſe eſſe.

Ut verò cuivis evidenter pateat, quod hæc mea Salispetræ ſatio, atque hoc augmentum longè evidentius demonſtrari queat, quàm ullius ſeminis vegetabilis, periculi faciendi gratiâ res parvo experimento tentari poterit, antequam ejus exercitium operoſius, & prolixius inſtituatur, atque verendum ſit, ne labor fruſtra ſuſcipiatur.

℞. Salis cum calce viva parati libras tres, ac ſingulas ſeparatim ſingulis vaſis ter-

reis impone: Cape item de aquâ Salispetræ jam uſurpatæ, tanquam de ſemine Salispetræ, unciam unam, uncias duas, & uncias quatuor. Uni autem unciæ iſtius Aquæ fortis admiſce tantum aquæ communis, ut una libra prædicti Salis inverſi eadem mixtione imbui queat. Duabus unciis ejuſdem Aquæ fortis adjunge itidem tantum aquæ, ut altera libra Salis ejuſdem humectari poſſit. Sic quatuor reliquas uncias tracta, & iiſdem tertiam libram madefac. Tres autem illas ollas, Salis dicto modo parati ſingulas libras continentes, calori Solari expone, ita tamen, ut pluvia accedere, & omnem Salem eluere nequeat. Omni verò humore per calorem Solarem conſumpto, materias tuas in ollis aquâ duntaxat pluviâ rigabis toties, quoties exſiccatio rigationem poſtulaverit. Duobus aut tribus menſibus finitis, unamquamque libram, ex quavis ollâ ſeparatim eluendo, maximam deprehendes differentiam, & animadvertes, libram illam Salis, cui 4 unciæ illæ ſeminis Nitroſi acceſſerunt, totam, paucis fecibus exceptis in Salempetræ tranſmutatam eſſe. Illa verò libra, cui duæ unciæ dicti ſeminis affuſæ ſunt, Salispetræ minorem portionem continebit, ſicut & illa minimam, quæ unius tantum unciæ adjumentum nacta eſt. Porrò elotas illas, & nondum in Salempetræ converſas aquas ſalſas, fecibus denuò affunde, præmonſtrata ratione exſicca, atque his exſiccationibus & humectationibus alios 3.

menſes

menſes impende, atque rurſus ex Sale Salempetræ excoque, qui ſe magno augmento, & inſigni emendatione exhibebit; adeò ut tanto majore incremento Salempetræ conſequuturus ſis, quanto diutius laborem hunc perſequuturus fueris. Talia experimenta demonſtrant, quò plus ſeminis in pinguefactâ & salsâ terrâ ſeminatur, eò copioſius ejuſdem ſeminis augmentum expectandum eſſe.

Objicere hîc poſſent naſuti illi ſanniones, & artis ac veritatis perſequutores, quod Salpetræ ex ſolâ Salispetræ aquâ additâ, & non ex ipſo Sale emergat. Sed reſpondeo; quod uſurpata illa Aqua fortis, ſemen quidem ſit Salispetræ, ſed ſine alicujus corporis fixi adjumento nunquam Salispetræ naturam recuperare queat, æquè ac herbæ alicujus ſemen, herba evadere neutiquam poteſt, niſi in humidam & ſalſam terram projectum, ex eadem ſibi corpus adſciſcat, atque ita augeatur.

Equidem lubens fateor, quod Spiritus Nitri, ex omnibus fixis Salibus ſibi corpus aſſumendo, ad priſtinam Salispetræ naturam reverti poſſit: Sed quantum mihi quidem, ex longi temporis inveſtigationibus multiplicibus, hactenus innotuit, excepto ſequente, nullum alium Salem invenire potui, cujus ope aquæ illæ elotionibus metallicis adhibitæ, citius & ocyus in verum Salempetræ tranſmutentur, ſicut hic & ſequens Sal faciunt, quos ad Salempetræ faciendum id-

B 4 propter

propter de meliore notâ commendo. Quomodo aliàs bonus Sal Nitroſus ex Mineris extractis parari queat, in Primâ Centuriâ revelatum eſt, ideoque hic ſuperfluâ repetitione non repetendum.

Alia Salis ad confectionem Saliſpetræ præparatio.

℞. SAlis Communis 1. & mineræ Sulphureæ, Germanis Schewelkies, 2. aut. 3. partes, ſi minus Sulphuris continuerint: Sin autem & Vitriolum penes ſe habuerint, æquales utriuſque partes ſumendæ ſunt. Mineram Sulphuream in mola comminutam, & Sali mixtam, in fornacibus toſtioni inſervientibus, ſupra craticulam, aut ſine craticulâ ſupra focos, per duas horas torrendo probè candefac, ut durante hac candefactione Sulphur in Salem ingrediatur, & ipſum alteret. Hic Sal ex minerâ ſulphureâ per aquam elotus, atque ad cuticulam decoctione deductus in oblongas ſtirias, Salipetræ conſimiles, excreſcit, eique ſuo ſapore reſpondet, ſed in calido aëre in pulverem abit. Adjectione calcis vivæ, eodem modo, quo præcedens, exuſtus & paratus in bonum Salempetræ, ſed citius ac breviori tempore convertitur. Mineræ uſurpatæ, ſi cuprum complexæ fuerint, aut aliud aliquod Metallum, nihilominus per fuſionem excoqui poſſunt, cum hac operatione mul-

nullius alius rei jacturam fecerint, niſi Sulphuris, quod tamen per uſtionem abigendum fuiſſet, illi, qui per excoctionem Metalli quid eruere voluiſſet.

NB. Caput mortuum, ex quo Spiritus Salis addito Vitriolo elicitur, conſimilem exhibet Salem, Salipetræ faciendi admodum utilem. Sunt etiam alii modi plures, ſine ſumptibus ferè talium Salium copiam haud exiguam exhibentes, præcipuè ſi lapidum carbonariorum adjumentum acceſſerit.

Præterea hîc monendum video, quia Sal cum calce vivâ comburendus eſt, unam calcem alterâ meliorem eſſe, eo quod nonnulli lapides calcarii ad Salispetræ confectionem aptiores ſunt, præcipuè autem ii, qui linguæ admoti igneum calorem exhibent, quibus calx ex conchis marinis parata bonitate non reſpondet.

Quo pacto Salispetræ radix, Salibus acidis inſerenda ſit, ut ex eâ augmentum capiant, quemadmodum alicujus Vegetabilis radix transplantata, ex ſalſedine terræ incrementa ſumit.

Sicuti in præcedentibus demonſtratum eſt, Spiritum Nitri acidum Salispetræ ſemèn eſſe, & ex Salibus Alcali, ſicut herba ex terrâ, augmentum ſibi adſumere. Eadem ratione Salpetræ fixus, qui Salispetræ radix

dix eſt, transplantationem admittit, non tamen per fixos Sales, ſicut ejuſdem Spiritus acris, ſed per acres Sales, quibus per inſitionem uniendus eſt. Duo enim acida, & duo Alcalia novam eſſentiam producere nequeunt; ſed duo contraria ſemper tertium producunt. Minimus Sal acidus, qui omnium facillimè tranſmutationem in Salempetræ admittit, eſt vulgaris ille Sal culinarius, quem modò per Sulphuris Mineras invertere docuimus. Ac ſi talis apparatus ad hanc rem haberi non poſſet, ille ipſe Sal culinarius, tam in ſiccâ, quàm in humidâ viâ aſſumptus, idem præſtaret, ſicut in aliis meorum Scriptorum locis jam indicavi. Nitri fixi autem confectio paſſim in meis Scriptis tradita occurrit, & quidem præcipuè eo in loco, ubi de ſiccâ ſeparatione, ſive lotione Metallorum agitur, quando nimirum Sulphurea, & Antimonialia Metalla per Nitrum eluuntur.

Modus copioſè parandi Spiritum Salis, ad Auri, & Cupri ex Mineris ſuis extractionem neceſſarium, ut & poſt diſtillationem abſolutam, ex reſiduâ materiâ bonum Salempetræ conficiendi.

DUabus Vitrioli aut Aluminis partibus miſce unam Salis culinarii partem, atque candentibus prunis injice mixtionem, cujus Spiritus magnis arcis plumbeis, vice vaſorum recipien-

pientium fungentibus, excipiendi ſunt. Hæc operatio, præter ipſum Salis Spiritum, acres quoque flores exhibet. Si quis ad hanc diſtillationem duplices arcas plumbeas conficiendas curaverit, atque exteriorem, adhuc minorem arcam, recipientis loco continentem, aquâ frigidâ repleverit, propter meliorem refrigerationem plures, & copioſiores Spiritus conſequetur. Arcæ tamen tales multum plumbi requirunt, quando quidem tres illæ ſolæ, quas in Laboratorio meo habui, mille & quadringentas libras plumbi, in laminas reducti, continuerunt.

Ad hunc uſum etiam alia Receptaculorum genera adhiberi poſſunt, quorum enumerationem nimia prolixitas ab hoc Opuſculo removet.

Materiæ poſt diſtillationem reſiduæ, & in molâ comminutæ, una pars, cum duabus calcis vivæ commiſcetur, ut ex ipſis pilæ aut globi fiant, lignis imponendi & adurendi, ſicut anteà monſtravimus, ut ita in Salempetræ commutentur.

Præter hæc omnia longè melior & compendioſior incineratio, & emendatio minorum, & imperfectiorum Metallorum, amicis in meo Laboratorio in conſpectu poſita & demonſtrata eſt, quæ tot circumſtantias & labores non poſtulat, quàm præcedens prolixior, quæ per Salem vulgarem prunis injectum expeditur. Fit enim

enim in peculiari furno, adhibitis purioribus Salibus, ac majori opere elaborata magni momenti commodum elargitur, adeò ut 24. horarum labore quovis, Argentum & plumbum Auro prægnantia, atque ſeparationis operationibus digna reddat.

Pari ratione cuprum, ejuſmodi laborum adminiculo, valdè emendatur, & haud parum Argenti nanciſcitur, ſi addatur; adeò ut exiguo igne, atque paucis admodum ſumptibus, unumquodque cuprum, quod vix per 24. horas ignem paſſum eſt, tantâ emendatione exire ſoleat, ut in lapide Lydio, 2. 3. & quandoque 6. lotonum ſtricturam oſtendat, prout diligenter & circumſpectè tractatum fuerit. Hinc ex vilibus, & ubique obviis ſubjectis, quodvis Argentum & plumbum ſenſim in Aurum, atque ipſum cuprum ſine detrimento, per aliquot laborum iterationes, in bonum Argentum maturari poſſunt. Hæ autem operationes exiguos ſumptus deſiderantes, ac laboribus paucis ſe expediri patientes, ſine intermiſſione exerceri, & ingens emolumentum afferre poſſunt. Sunt autem inventa talia, qualia hactenus à nullo alio excogitata, nullo unquam tempore lucem aſpexerunt. Non autem omnes ii, qui magnam Incinerationem in Laboratorio meo viderunt, & didicerunt, hujus laboris, & artificii conſpectum habuerunt, & uſum apprehenderunt, ſed ii tantum, qui conſtantes uſque ad finem totius de-

demonſtrationis in Laboratorio meo perſeverarunt. Qui verò nimis maturè magiſtrum & ſcholam deſeruerunt, hujus Operationis penitus ignari & rudes ſunt, & quidem optimo jure. Si enim & hujus Arcani fuiſſent potiti, detrimento majore me profectò affeciſſent, quod tamen Deus clementer prohibuit, hac ratione cavens, ne omnia ſimul in meorum inimicorum manus inciderent. Furnus, quo ad dictam Incinerationem & Metallorum emendationem uſus ſum, adhuc in meo Laboratorio manet, & forſan adhuc per totam hanc hyemem in eo permanebit. Quantum verò ad me attinet, laboribus Chymicis ſuperſedere conſtitui, eos aliis tradens, apud quos compendioſior hæc Metallorum emendatio adhuc diutius viſenda erit. Omnium itaque meorum inimicorum numerus, quantumvis prolixior, opprimendæ veritati nequaquam par erit, quoſcunque etiam impetus inſanos in eam fecerint. Nam quanquam unus aut alter furtim mihi mea Secreta abſtulit, mox tamen mihi divina benignitas, largâ manu, alia ſubminiſtrat. In Alchymiâ firmum jam fundamentum locavi, atque amicis & inimicis lumen accendi, quod difficulter admodum extinguetur, quamdiu mundus ſtabit. Rumpantur ilia omnibus perverſis hominibus, qui tantum lumen fruſtra extinguere moliuntur.

Ut autem hujus compendioſioris Incinerationis & emendationis Metallorum , videlicet plumbi; ſtanni, ferri & cupri in Argentum, & Lunæ in Aurum, aliqua duntaxat cognitio habeatur, eam duplici ratione expediri poſſe dico. Prior eſt, quando Metalla communibus, vel etiam paratis & humidis ignibus Chymicis deſtruuntur, ex ſuo eſſe Metallico in terrenam naturam & eſſentiam convertuntur, ſpiritualibus Salibus imbibuntur, & cementatione clauſâ uruntur, ita ut mutuâ efficaciâ & actione ſe invicem emendent, ac poſteà per reductionem ac ſeparationem, cum emolumento Argentum, & Aurum expromanr. Atque labor hic ea quantitate & copiâ, quâ quis vult, ſe exerceri patiens, grandes impenſas, atque prolixas moleſtias penitus ignorat, cum unica perſona ſub unico camino, & quidem haud exiguâ quantitate materiæ, hac operatione defungi queat. Imò quod adhuc majoris eſt momenti, ſi quis adhuc Sales graduantes, ut vocant, acquiſitu faciles, ac ferè nullis impenſis conſtantes, in hac operatione adhibuerit, longè majoris utilitatis potietur, præcipuè ſi etiam cupreas laminas adjunxerit, cum Metallis in cinerem redactis per cementationem dictam urendas, quas graduantes illi Spiritus, ſine formæ deſtructione, totas & univerſas penetrabunt, atque penetrando emendantes, ad nobiliorem gradum deducent, ut in cupellâ Argentum Auro prægnans redditurae ſint.

Non

Non autem neceſſarium eſt, ut ejuſmodi laminæ cupreæ in catino ſecretorio per plumbum diſcernantur, Aurum & Argentum per dictam operationem in ipſis factum conſequendi causâ, licet jam colorem mediocriter album nactæ fuerint: Satius enim & utilius eſt, ut adhuc aliquot cementationibus novis impoſitæ, ignis violentiâ magis urgeantur, & Auri atque Argenti acceſſu majore ditentur, poſtea debiti plumbi additione ſub ſecretionis examen revocandæ, quod fit, quando Aurum & Argentum continens plumbum, cum Cupro in magnas placentas colliquantur, furno, quem Seigerofen Germani vocant, imponendas, ut plumbum liqueſcens defluat, & defluendo omne Argentum & Aurum, quod in Cupro fuit, ſecum abripiat. Hoc artificio cuprum conſervatur, de novo laminandum, & ad novos labores adhibendum, ac per cementationem rurſus Auro & Argento novo ditandum.

NB. Ad hanc Cupri ſecretionem peculiari plumbo neutiquam opus eſt, cum illud adhiberi poſſit, quod ex pulveribus cementi eliquatum, jam Aurum & Argentum continet, quæ Metalla unâ & eadem operâ in ſegregationis labore conſervantur, per gradatoria cementa ex mineribus & imperfectioribus Metallis jam acquiſita.

Atque hæc eſt mea compendioſior Incineratio, & Cementatio imperfectiorum Metallorum,

rum, ut meliora & perfectiora evadant. Eam in Laboratorio meo, nonnullis Amicis oſtendi, quæ porrò in pluribus locis cum fructu exercebitur. Quanto pudore mei inimici, qui Diabolicis ſuis clamoribus & calumniis ſcripta mea inutilia, & mendaciorum plena ubique pronunciarunt, ſuffundi tandem debeant, & quàm turpiter ſe daturi ſint, facili conjecturâ unuſquiſque providere poterit. Nullum planè dubium eſt, quin Alchymiæ, artis profectò infinita emolumenta procreantis, crebritas per univerſam Europam tanta, & exercitatio tam frequens futura ſit, ut etiam plurimi opifices ſuis opificiis, & plures ruſtici, omiſſis ſuis aratris, Alchymiæ operam daturi, meorum Scriptorum adjumento, ex contemptâ arenâ, & abjectis lapidibus, feliciori & faciliori ratione, ſibi victum, & amictum quæſituri ſint. Unde neceſſario ſequetur, in omnibus locis, ubi nunc paupertas viget, Aurum & Argentum copioſum rurſus in conſpectum proditura eſſe. Hi ſunt novi fructus, quos nobis Deus in hoc ſæculo largitur. Unuſquiſque, qui id conſequutus eſt, ut hiſce fructibus fruatur, egenos & pauperes ſibi commendatos habeat, ac benefactoris ſui, à quo talia profecta ſunt, non obliviſcatur, ne pœnam & iram divinam ſibi accerſat.

Porrò alia nonnulla ſecreta, in Laboratorio meo, durante prolixorum illorum ſecretorum demonſtratione, etiam in conſpectum producta

ſunt,

ſunt, quorum Catalogum hic contexere non neceſſarium duco. Eorum quædam haud parvi ſunt momenti, quæ eodem caſu ſiniſtro in inimicorum meorum manus inciderunt, & ab iis procul dubio manifeſtabuntur. Eâ de causâ ipſe quædam in Secundâ meâ Centuriâ, Deo dante, revelabo, ut neminem lateat, quam excellentia Secreta, in humani generis uſum, à me patefacta ſint.

Inter alia poſtremum locum non obtinet hoc, quod docet, ex pauperibus cupri mineris, quæ ubique locorum obviæ, ſumptus ad Ignem fuſionis neceſſarios, compenſare nequeunt, cuprum aquis, nullarum ferè impenſarum, elicere, & ad uſum traducere, ac quidem ingenti copiâ, & tam facilè, ut procul dubio impoſterum pauperes ruſtici, qui ſe cum uxoribus & liberis ægrè admodum ſuſtentare poſſunt, tali artificio operam ſint daturi, ac mineras tales conquiſituri, aut etiam ſcorias ipſarum, ut cuprum ex ipſis extractum vendant, ac per acrem hyemem ſibi victum & amictum comparent, aliàs in paupertate & egeſtate miſerabiliter victuris. Operatio ipſa ſic ſe habet.

Quanto emolumento, ſine ullâ liquatione aut fuſione Cuprum facilè, per quandam pauciſſimarum impenſarum aquam, extrahi & corporale reddi queat.

DUplices cupri mineræ, aut venæ offenduntur: quædam Sulphuri mixtæ Aquarum fortium extractionem reſpuunt, adeò ut Sulphur toſtione & aduſtione prius ab ipſis removendum ſit, quàm Sales, aut Aquæ acres in eas vires ſuas exercere poſſint. Toſtio autem illa per lignorum flammam fit in focis, in quibus in pulverem comminuta illa materia metallica, indeſinenter ferreis inſtrumentis eſt movenda, donec nullum amplius fœtorem ſulphureum emittat. Hoc facto Aquarum fortium extractionem admittunt.

Aliæ mineræ, quæ Sulphur admixtum non habent, toſtione etiam non egent, quippe quæ tantum igne candeſiunt, aquâ extinguuntur & comminuuntur, atque ita ad extractionem idoneæ redduntur.

Omnes autem Aquæ acres, quæ cuprum ſolvunt, ad cuprum ex pauperibus mineris cupreis extrahendum uſurpari poſſunt, & quidem cum utilitate, quando aquæ magni non conſtant, ſed exiguis tantum ſumptibus comparantur. Tales ſunt Acetum ex frumento, Acetum ex lignis, quod facilius paratu quivis ruſticus inſigni copiâ acquirere poteſt, Aqua Salis vulgaris,

garis; Aqua fecum vini, ex quibus vinum adustum, ſeu Spiritus vini paratur, & quæ aliàs abjiciuntur. Hæ duæ poſteriores minimi ſunt precii, ac proinde omnium facillimè conquiri poſſunt. Operatio autem talis eſt.

Mineræ in pulverem redactæ, in parva & humilia ahena injiciuntur, ad ſpithamæ circiter altitudinem, ne nimis denſæ & compactæ jacentes difficilius ligno aliquo moveantur. Sic in ahenis jacentibus affunditur acida illa aqua, ad ſpithamæ, aut ad minimum, tranſverſæ manus altitudinem ipſas ſuperans, aheniſque igne ſubjecto, fortiter coquitur, & materia ipſa indeſinenter movetur, ut ubique eam aqua permeans eò facilius cuprum omne extrahat. Hæc poſt unius, aut duarum horarum coctionem ubi viridiſſimum colorem induerit, & nullum amplius cuprum ſolvere potuerit, effunditur, ac altera affuſa pari modo tamdiu coquitur, donec eundem colorem acquiſiverit. Affuſio autem hæc aquæ novæ toties ac tamdiu iteranda eſt, uſque dum nullam amplius viriditatem imbibit, quod ſignum eſt, omne cuprum ex mineris extractum eſſe.

NB. Si parum cupri Mineris adfuerit, prima Aqua omne cuprum eliciet, ut alîus aquæ affuſione non amplius opus ſit. Imò contingit quandoque etiam, ut prima Aqua plus cupri attraheret, ſi mineræ plus ejuſdem haberent. Idpropter ex Aquâ illâ, quæ non ſatis cupri extra-

xit, cuprum non eſt præcipitandum, quippe reſervanda, & novis mineris affundenda; ut penitus cupro ſaturetur, ac præcipitatio per ferrum non fruſtrà uſurpetur. Nam quantò plus cupri Aquæ exhauſerint, tantò plus lucri acquiritur, & tantò minus aquæ ad laborem hunc requiritur. Res eſt intellectu facilis illi, qui probè hanc operationem perſcrutatus fuerit, & debitâ diligentiâ tractaverit, adeò ut nullum errorem committere queat.

NB. Si harum aquarum viridium copiam habueris, ferro veteri, per unam aut duas noctes ipſis impoſito, elicies cuprum ipſi adhæſurum, inſtar cupri limati, & relicturum ipſam aquam albam, ac claram, quæ ad hanc extractionem amplius adhiberi nequit, ſed affundi poteſt calci vivæ cineribus lignorum mixtæ, ut ab aëre, & Sole, ſub aliquo tecto pluviam non admittente, exſiccetur, atq; ita ex uſurpatâ hac aquâ, & calce, Salpetræ enaſcatur, eo modo, quem antea docui.

NB. Cuprum hoc, quod ferro adhæret, aquâ communi à ſuâ ſalſedine eluendo liberatum, & poſteà exſiccatum, puri cupri loco uſurpari poteſt, utpote cui liquato nihil planè decedit, ſi operatio probè peracta fuerit. Imò maximum penes ſe commodum habet, cum tenerius & purius ſit, ac ad multas operationes commodius, illo craſſo cupro communi, adhiberi queat. Idoneum enim eſt, ut acri aceto humectatum, in optimum æs viride per calorem convertatur. Por-

Porrò monſtravi in Laboratorio meo publico, quâ ratione Spiritus Salis, Aqua fortis, Aqua Regis & Sal meum Mirabile facili negotio, & quidem magnâ copiâ, acquiri poſſint per Sulphur ſeparatorium, quod nihil aliud eſt, quàm Oleum Sulphuris, aut Vitrioli, de quo in Secundâ Parte Miraculi Mundi perſpicuè actum eſt. Item quomodo Aurum, ſpacio quadrantis unius horæ, per Salem Mirabilem, in catino aliquo, ad primam ſuam materiam, ſive rubrum, pellucidum, ſulphureum, & ſolubilem lapidem, qui ſe per aquam communem in optimam medicinam ſolvi patitur, converti queat. Hæc Aqua Aurea, herbarum radicibus affuſa herbas efficit auri proprietatem habentes, quâ de re Opuſculum meum de Natura Salium, & Secundam Miraculi Mundi Partem conſules.

Præterea nonnullis Amicis oſtendi, quomodo in extractione Auri & Argenti, ex pauperioribus mineris, ſimul etiam Spiritus gradatorius & figens poſſit recipi, qui quodlibet Argentum vivum in Aurum & Argentum poteſt per gradationem perficere, prout vel ex Auri, aut Argenti Mineris extractus fuerit.

Secretum tantum in meorum inimicorum manus nondum incidit, ſicut & arcana illa mea Metallorum incineratio, ac cementatio, quarum pariter compotes facti fuiſſent, ſi adhuc duos ſaltem aut tres dies expectaſſent, quandoquidem tantas operationes illis, qui manſerunt, atq; aliis honeſtis ſpectatoribus mox monſtravi. Ac-

Acceſſit his etiam inſigne illud Arcanum, per gradatorium fulmen ſpacio quadrantis unius horæ, ferè ſine ullis ſumptibus, quodvis plumbum eò deducendi, ut Auro prægnans laborem ſecretorium mereatur.

Hæc & ſimilia Arcana, cum pluribus diſſertationibus utiliſſimis in meo Laboratorio viſa & audita ſunt, quorum ſupervacuâ enarratione lubens jam ſuperſedeo.

Tandem pro additamento neceſſe eſt, ut hoc ſolum indicem, eò brevi tempore rem forſan deventuram eſſe, ut plurimi impoſterum tantam de laborioſis, ſumptuoſis & incertis minerarum, & fodinarum culturis ſolicitudinem non ſint ſuſcepturi, ſed potius arrepturi & majore emolumento tractaturi ea, quæ meliora extra terram haberi & acquiri poſſunt. Præcipuè verò haud pauci cementationes meas aggredientur emolumenti quærendi causâ, utpote qui ſæpius pecuniam otioſam, & nullum lucrum præbentem habent, quam hoc adjumento augebunt, quod etiam facili negotio fieri poterit, ac etiam in pluribus procul dubio effectui dabitur.

Equidem videre neutiquam poſſum, quantum quidem mihi notum eſt, an honeſtior & certior vitam ſuſtentandi ratio ulla, in toto mundo reperiatur, quàm hæc vera, & emolumentum tantum procreans Metallorum emendatio. Nam mercatura ipſa licet ingentis lucri ſit procreatrix, tam firmiter tamen inter peccata, quàm

cla-

Clavus in pariete, hæret, ſicut Chriſtus ipſe dicit.

Miniſteria, quibus Dominis & Magnatibus inſervitur, laborioſa ſunt, & ſervitutis plena, quod plurimi ſunt experti. Bellum verò infinitos homines immaturâ morte abripit.

Longè igitur ſatius eſt, in caſulâ aliquâ cum ſuis tranquillè vivere, & fruſto panis frui, quàm incertas divitias ſummis periculis aucupari. Ideò mihi nullum dubium eſt, plures repertum iri impoſterum, qui meis Scriptis adjuti, cum uxoribus & liberis ſe commodius ſint ſuſtentaturi, quàm hactenus factum eſt. De eo etiam nullus dubito, quin plures ægrè ſint laturi, quod adeo manifeſtè & perſpicuè cuncta revelaverim. Sæpius enim hoc factum eſt, & quotidie adhuc fit, ut eo nomine ab aliis reprehendar, ſicut proximè ſequens epiſtola teſtatur, cui ſimiles plures, ſi mihi liberet, adjungere poſſem.

Nemo eſt, qui omnibus ſatisfaciat: Non Jupiter omnibus idem. Huic calor moleſtiam creat; illi frigus eſt oneri. Quæcunque ſcripſi, iis clara & perſpicua erunt, qui Artis periti rem intelligunt, ideo malentes, ut obſcurius ſcripſiſſem. Imperiti & ignorantes verveces judicant, me in ſcribendo Sophiſtam egiſſe, quia rem non aſſequuntur. Cuncta tolerari poſſent ipſorum judicia, quibuſcunque Scripta mea ſub cenſuram vocant, ſi bona ipſa, ob ignorantiam

ſuam, contemptui non haberent, ac quæ veriſſima ſunt, fallaciarum & mendaciorum non arguerent, id quod tamen nemini mirum videri debet, cum ejuſmodi contemptus iniqui ab iis proficiſcantur, qui rudes & ignari rem non melius intelligunt. Sed hoc planè Diabolicum eſt, ab aliquo beneficiis ſummis affici, & tantorum ſecretorum compotem fieri, ac poſtea ore impudico negare, & dicere, nihil boni unquam in ſe collatum eſſe. Horum hominum deteſtanda malitia & impietas me impulit, ut in hac Appendice tot excellentia ſecreta manifeſtaverim, quæ nullo unquam tempore patefeciſſem, ſi à perfidis iſtis hominibus tam veteratoriè deceptus non fuiſſem.

Epiſtola ad me ſcripta, cujus mentionem modò feci, hæc eſt.

Nimis clare; iterumque nimis clarè ſcripſiſti. Cave ne novum alium dæmonem Farnerianum tibi ſuſcitet Deus in pœnam facilitatis tuæ in publicandis ejuſmodi myſteriis. Non ſunt enim impiis illa profananda, ne te decipiat hominum hodierna corruptio, & quod ut plurimum ab illa cæcitate oriatur. Non ſunt enim cæci omnes improbi. Plures novi Farneros omni malitiæ genere coinquinatos, qui tamen non ſunt omnes ut ille tuus occæcati. Quin imo tam penetrans & tam perſpicax eſt illis ingenium, ut ſi divinos, quos in lucem edidiſti libros legerent,

nul-

nullum eſſet arcanum in totâ naturâ, quod non illis innoteſceret; Quin etiam divinum illud opus Philoſophicum brevi tempore perfecturi eſſent. Quid ſi foret, (proh dolor!) quot inde ſtrages! quot ſtupra! quot incendia! Et quot omnis generis mala in genus humanum irruerent, quorum ipſe, tu cauſa licet innocens, eſſes. Scio te ad ejuſmodi publicationem impuliſſe deteſtandas impii Farneri calumnias, quibus te ignarum paſſim & apud omnes dixit. Sed chariſſime mi domine, Ecquid ſcire tuum nihil eſt niſi te ſcire hoc ſciat alter? Scit Deus te ſcire, qui ſcientiam tibi largitus eſt. Scit hoc etiam tua conſcientia. Numquid hæc duo pleniſſime ſapientem beare poſſunt? Infœlix eſt voluptas, quæ ab hominum opinione pendet: Fruſtra quæritur à nobis extra nos vera fœlicitas, ſi ſolidum ejus principium in nobis eſſe debet. Quid tua refert, ſi te minus doctum homines credant, dum ipſiſſimum tibi naturæ lumen affulgeat. Utinam quod ex tuis divinis libris te perfeciſſe mihi certiſſime conſtat, ego ſemel facere potuiſſem, & me ſtupendiſſimum crederent omnes homines, non, quod de veritate operis ullius dubitem, illud opto. Licet enim opus integrum centies perfeciſſem, de illius veritate vix poſſim eſſe certior. Non dubitat nec quærit amplius quicumque novit ignis concentrandi rationem, huic igni concentrato ſolem terreſtrem uniendi modum & fermentationum arcana. Cum hiſce tribus audacter dicam, faciat quicquid voluerit natura., neceſſe eſt, ut aliquid optimum faciat. Sed ſi mihi per mille negotia, quæ

me hucuſque detinuerunt, & ab operatione demoverunt, ſemel ipſum opus abſolvere licuiſſet: Iam diu me ab ipſis ambagibus ſaculi expedire totumque Deo, ſanctiſſimæque Philoſophiæ devovere potuiſſem. Obſecro te igitur mi domine, & per Deum & laudatiſſimam tuam in proximos charitatem obteſtor, ut obſcurius in poſterum ſcribas, imo & ſi fieri poteſt, ut libros in lucem à te jam editos novis quibuſdam tenebris involvas, ne theſaurus ille cœleſtis in manus indignas incidat, & piis hominibus nocere poſſit. Parce Domine libertatem querelæ, cujus non eſt alia cauſa quam pietas in Deum & zelus in doctiſſimum integerrimumque, nec non de ingrato genere humano nimis bene meritum hominem. Etiamſi me non noveris, non potes ipſe curioſis ignotus eſſe, qui tam miranda ſcripſiſti. Nec poteſt etiam, quicunque ſemel illa legerit, non eſſe tibi deditiſſimus, ſi modo Iuſtitiæ lumen aliquod illi ſuperſit, &c.

Tales ac ſimiles literæ plures à doctis & peritis Viris multoties ad me dantur, eum in finem, ut me moneant, ne impoſterum tam excellentia ſecreta divulgem. Nihilominus tamen inter eos, qui talium participes redduntur, ſe offerunt, qui, licet ipſis aliquoties ipſa operatio admodum perſpicuè & clarè manibus monſtrata fuerit, adeò ſtupidi & rudes ſunt, ut imitari operationem præmonſtratam nequeant. Nonnulli verò etiam eò perfidiæ procedunt, ut aut à fallaci ſuâ malitiâ ſeducti, aut ab emolumento

conſe-

conſequendo abducti, rem veram, certam & firmam, quam ipſi manibus experti ſunt, inficias ire, & falſam aſſerere audeant, quæ profecto ſtupenda & deteſtanda eſt malitia, jure ac merito unicuique anſam præbens, ut Diabolicos ejuſmodi homines, cane pejus & angue, fugiat. Nihil itaque conſultius eſt, quam impoſterum nihil omninò literis mandare, aut potius tantorum ſecretorum cognitionem penitus diſſimulare, ut ita occludatur aditus tot undique confluentibus exploratoribus, tanti ſumptus, tanti labores, tantæque moleſtiæ, fruſtrà tot ſecretorum demonſtrationi impendendæ vitentur, ac tandem declinetur timor, & ſolicitudo futuræ ingratiſſimæ oblivionis, quæ tot merita non modo ſepelire, ſed etiam improbiſſimis malefactis compenſare ſolet, ſicuti hoc tempore apud perfidos mortales, proh dolor! in more poſitum eſt, quos Deus ſuo tempore impunitos non dimittet.

Ego GLAUBERUS jure ac merito cum ardente candelâ dicere poſſum; Aliis inſerviendo conſumor. Annon tot præclarorum Scriptorum editione toti mundo clarum & novum lumen accendens, meum proprium oleum addidi & conſumpſi, & quidem fruſtrà, utpote nullam à grato animo profectam compenſationem ſentiens? Veteres Ethnici oblivionem ingrati animi inter fœdiſſima & turpiſſima vitia numerarunt. Nos Chriſtiani, quibus clariſſima Euan-

gelii

gelii lux affulſit, atque ideo virtutes majori ſtudio, quàm ipſis Ethnicis, colendæ ſunt, è contrario non abhorremus ab amore tanti vitii, quod Ethnici adeò deteſtati ſunt. Sed niſi in tempore impietati tantæ renunciaverimus, ac ſeriò reſipuerimus, juſtiſſimus Deus aliquando ſuam manum extendet, ac Turcas & Ethnicos ſuſcitabit ad noſtrum Chriſtianiſmum, in ore ſolo conſiſtentem, à corde verò procul remotum, gravi pœnâ vindicandum, quam pœnam ante oculos verſantem, & capitibus noſtris imminentem, ſecuritas Chriſtianorum, nimiâ cœcitate ſopita, non expectat, neque etiam ingruere arbitratur.

Exitus acta probat.

Expla-

Explanatio Obſcuriorum quorundam Locorum, in Tertiâ, & Quartâ Parte Proſperitatis Germaniæ, & Centur.â Primâ occurrentium.

In Proſperitatis Germaniæ Tertiâ Parte.

IN operatione, Aurum & Argentum cum emolumento extrahere ex omnibus mineris ſive terris metallicis docente, paginâ 130. A tet poſitum, lapidem Calaminarem deſignat.

Paginâ 130.& 131. litera A bis rurſus occurrit,& eundem lapidem Calaminarem ſignificat.

Paginâ 132.eadem litera A ſemel poſita,idem lapis Calaminaris ſignificatur.

Paginâ 173. ubi de Aquis ad elotionem, aut edulcorationem uſurpatis agitur, & earum uſus oſtenditur, litera B ſruſta panni, & litera C ovorum putamina, omniſque generis teſtas cochlearum & teſtudinum in aquâ,& extra illam; litera D verò vini feces denotat.

Paginâ 173. litera E ovorum putamina, & cochlearum quarumvis teſtas innuit.

Paginâ 174. litera F lapides ac calcem deſignat.

Paginâ 176. G litera Oleum Vitrioli notatur.

In

In Proſperitatis Germaniæ Quartâ Parte.

PAginâ 91 A litera unam partem, & B. tres partes monſtrat.

Paginâ 92. & 93. per primum X Alcalia, & per alterum X fixus Sal, liquationem aut fuſionem juvans, intelligitur.

Sequuntur hîc aliquot utiles, & ad terrarum Metallicarum extractionem pertinentes Operationes, in Primâ Centuriâ quidem traditæ, ſed propter omiſſa quædam verba intellectu difficiles: Quæ quoniam multa utilia, & Auri atque Argenti extractionem præcipuè concernentia complectuntur, operæ precium mihi viſum fuit, eaſdem huic Appendici inſerere, tantorum Secretorum ſtudioſis, ut ſpero, non ingratas futuras.

XXXI. *Quo pacto Aurum volatile ex coloratis ſilicibus, rubro Talco, Granatis, Arenâ, Argillâ, & ſimilibus Mineralibus per viam humidam compendiosè extrahendum, & corporale reddendum ſit.*

PRimò mineralia talia igne candefieri & extingui debent, poſtea molaribus lapidibus fran-

frangenda, & imponenda lapideis cantharis, aut ollis Waldenburgenſibus, vel Colonienſibus, ut in iis Aqua Regis affuſa humectentur. Hos cantharos circumdabis prunis, ut calefiant. Mineris cum Aquâ Regis probè calefactis affundendum Aquæ communis calidæ tantum, quantum ad eluendam Aquam Regis ſufficiet. Humectatæ hoc pacto immittendæ ſunt in magnas, & ex bonâ terrâ figulinâ factas ollas, in fundo plura foramina parva habentes, quæ duplici chartâ bibulâ ſunt tegenda, ut nihil de Mineris per foramina excidat, ſed ſola Aqua diſtillet. Poſtquam prima Aqua omnis exiverit, alîus Aquæ calidæ affuſione pergendum, affuſionesque tamdiu iterandæ ſunt, donec Aqua nullam amplius ſalſedinem guſtanti exhibeat, quæ hac ratione Aquam Regis Aurum continentem ſecum avehit.

NB. Ollæ conſtituantur in ſcamno foramina habente, ita ut fundis ſuis per foramina tranſeant, & ipſis vaſa ſupponi poſſint, ſicut appoſita figura oſtendit.

NB. Mineræ poſſent etiam immitti doliis duplicem fundum habentibus, qualia ſunt ea dolia, in quibus Salpetræ ex terrâ ſuâ adjumento Aquæ communis eluitur. Eodem autem pacto calidæ Aquæ affuſiones tamdiu continuandæ ſunt, donec nulla ſalſedo amplius animadvertatur.

NB. Licet autem nulla ſalſedo amplius guſtu

ſtu deprehendatur, nihilominus aliquid Salis adhuc apud eas manet, ſequenti modo in Salempetræ convertendum.

XXXII. *Quomodo adhuc ex Mineris, cum emolumento, bonus Salpetræ conficiendus.*

MIneras has, Auro ſuo liberatas, æquali pondere, cum calce vivâ, & lignorum cineribus commiſtas, ſub pergulâ aliquâ in acervum cumulabis, ac humanâ, aut pecudum urinâ, per dimidium, aut annum integrum humectabis, affuſionibus ſemper repetitis, quotieſcunque poſt exſiccationes opus erit. In urinæ defectu Aquam vulgarem adhibere poteris. Hoc pacto Aqua Regis, quæ ab Aqua calida non penitus elota, in Mineris remanſit, urinæ, aut aquæ pluviæ adminiculo Salem in calce viva in bonum Salempetræ convertet, qui more aliorum Saliumpetræ eluendus, & in ſtirias redigendus eſt. Reliqua materia per elotionem ſuo Salepetræ liberata, ſub eadem pergula, ſeu eodem tecto, pluviam nullam admittente, & ſoli aëri, calorique Solari pervio reponi, atque urina perfundi poteſt, ſuo tempore rurſus Salempetræ exhibitura, & per plures ſequentes annos idem præſtitura, ſi eodem modo tractata fuerit. Atque ita etiam ipſa Aqua Fortis, quæ in Mineris reſidua manſit, ſuum emolumentum affert. Ratio hujus

modi

modi Salempetræ conficientis hæc eſt: Quia Aqua fortis, aut Spiritus Nitri, eſt quaſi ſemen Salispetræ atque hanc naturam habet, quando aliis Salibus, ſicut ſemen aliquod vegetabile terræ, mandatur, ut ex ipſis augmentum capiendo, multiplicetur, quemadmodum herbarum ſemina faciunt. Hinc forſan natum vetus adagium, Salem ſerere, quod imperiti & ignorantes ludibrio habuêre, dicentes; quâ ratione fieri poteſt, ut Sal ſeratur, & multiplicetur, cum à pluviâ ſolvi & avehi queat? Neſcivêre ſtupidi, qui Sal, & quomodo ſerendus ſit. Conſtat igitur veterum Philoſophorum ſententia, quod etiam Sal, vegetabilium more, ſeri & multiplicari queat.

NB. Ex extractis, & cum calce viva, atque lignorum cineribus conjunctis mineris, ſolius Aquæ vulgaris affuſione humectatis, & aliquot dierum ſpacio exſiccatis, Salpetræ confici poteſt, non tamen ità copioſè, quàm ſi diuturniores & frequentiores urinæ affuſiones præceſſerint.

NB. Fieri quoque poteſt, ut per Aquas ad edulcorationem adhibitas, unius diei intervallo, bonus Salpetræ conficiatur, ſi modò calci vivæ affundantur tamdiu, donec omnis ſtrepitus, quem ſolutio edit, ceſſaverit. Sic ex acri Aquâ Salispetræ, & fixo Sale in calce vivâ, mox generatur Salpetræ, in longas & pulchras ſtirias excreſcens, poſtquàm per decoctionem

in aheno ſuperflua humiditas ablata fuerit. Reſidua Aqua Salispetræ rurſus in aheno uſque ad cuticulam decocta, atque frigori expoſita, alium Salempetræ ſuppeditat, quibus laboribus repetitis pergendum, donec omnis Salpetræ excoctus ſit.

Satis perſpicuè & apertè à me cuncta ſcribi & tradi, arbitror. Qui vervecino ſuo cerebro hæc comprehendere nequit, eum, tanquam aſinum ad lyram, eadem miſſa facere oportebit.

Quantum ad acres Aquas attinet, quæ ad Auri ex Mineris extractionem uſurpantur, ut Aurum ex iis non amittatur, ſed cum quæſtu conſervetur, diverſi ſe offerunt modi, ex quibus ſequentes producimus.

XXXIII. *Modi Aurum volatile & fixum ex Aquis edulcorantibus, ut vocant, quibus ex mineris ſunt extracta, ad corpus reducendi, & illas ipſas Aquas jam uſurpatas cum fructu uſurpandi.*

QUi optimam viam ingredi cupit, in ſolutionem Auri, ſeu Aquam Aurum ſolutum continentem, Argenti, aut plumbi ſolutionem infundere poterit, eâ copiâ, quâ Aurum ſolutum in Aquâ præſtò eſſe conjecerit. Exempli gratiâ.

Sunto in Aquâ 2. aut 3. Auri lotones: ſolvendi

vendi etiam totidem circiter Argenti, aut plumbi lotones erunt in Aqua forti, quæ ſolutio Aquæ dictæ, ſive abundantiori, ſive pauciori infuſa fortiore concuſſione probè miſcenda eſt, donec lacti ſimilis evadat. Ubi ſubſederit, iterum movenda, atque commotiones illæ unius horæ ſpácio aliquoties renovandæ ſunt. Tandem ex quietâ ſolutione Aqua clara per effuſionem auferenda, ac craſſior materia filtro imponenda eſt, ut omnis humiditas diſtillando à Lunâ ſolutâ, aut plumbo ſoluto removeatur, ipſaque poſtea metalla per reductionem ad priſtinum ſuum corpus revertantur, adjumento ejuſmodi, quem mox docebimus.

NB. Si Argentum, aut plumbum ex Aqua omne Aurum non elicuiſſent, aut ad ſe attraxiſſent, quod facilè contingere poteſt, illius tamen nulla fit jactura. Nam quoniam Aqua Regis copioſæ Aquæ dulcis affuſione debilitata, & ad novam ex Mineris extractionem inepta eſt, in eam Aquam edulcorantem, ex quâ Aurum per Argenti, aut plumbi ſolutionem jam ablatum eſt, infundi poterit acre lixivium, ex lignorum cineribus, & calce vivâ confectum, paucoque ſilicum liquore acrius redditum. Silices enim omne Aurum ex ſolutionibus præcipitant. Aqua Regis autem à lixivio occiſa, quodvis Metallum dimittit, in flavi pulveris forma; ſive Aurum ſolum fuerit, ſive cuprum, aut ferrum ſecum habuerit: talis pulvis etiam

ſiccandus, & modo eo, quem me doctum modò dixi, reducendus erit.

Idem Aurum ex Aquâ Regis, prius per Aquam communem debilitatâ, admodum commodè per Mercurii, ſive Argenti vivi ſolutionem in ipſam infuſam colligi poteſt. Mercurius autem in Aqua Regis manet, & Aurum, inſtar teneri pulveris, fundum petit, quod elotum, & per reductionem corporale redditum, 24. Caratos habebit.

Mercurium ex Aquâ Regis nullâ aliâ re melius liberabis, quam acris lixivii in eam infuſione, quo cogitur Mercurium, inſtar flavi pulveris fundum petentem, dimittere, ad ſimiles præcipitationes utilem: Aqua Regis & lixivium Salipetræ conficiendo inſerviunt.

Aqua edulcorans, ex quâ cuncta Metalla jam ſunt educta, in ahenis usque ad cuticulam decocta, atque in alia ahena, aut etiam lignea vaſa effuſa, pulchrum exhibet Salempetræ, Aquæ forti ad novam operationem diſtillandæ idoneum. Peritè adminiſtrans hunc laborem, tantum Salispetræ acquirit, quantum ad Aquæ fortis ſumptus compenſandos requiritur, adeò ut Aurum ſine ſumptibus extractum ſit. Nam 5 aut 6. libræ Aquæ fortis, quæ 2. aut 3. libras Salis ſolutas continentes, acri lixivio, ex calce viva præcipitantur, circiter 10. libras Salispetræ ſuppeditant, pretio certè reſpondentes A-
-quæ

quæ forti, atque ita Aurum, ex lapidibus, ſine impenſis, extractum exhibentes.

XXXIV. *Alius & melior modus ex Aquâ forti, Aurum ex Mineris extractum, eliciendi.*

EX 1. parte ſtanni, ac 4. partibus plumbi torrendo cineres confice, iisque in ferreâ ollâ extractum, ſive Aquam fortem Aurum continentem affunde, coque, ac indeſinenter ferreâ virgulâ calcem agita, ut omnes acres Spiritus plumbi & ſtanni cineribus adhæreant, & phlegma ſolum exhalando abeat. Poſtquam dicta Metallorum calx omnes Spiritus concentravit, & omnino ſicca evaſit, exempta injicitur carbonibus in ſecreto catino, ſive crucibulo, in quâ operatione ignis omnes Spiritus in vas recipiens expellit, rurſus ad novas extractiones uſurpandos. Aurum volatile, & ferro mixtum adhæret calci metallorum, in fornace, quæ Stichofen eſt Germanis, reducendum, ubi acquiritur plumbum Auri prægnans, & per Aurum exaltatum, quod per ſeparationem Aurum & Argentum exhibet.

NB. Si illud plumbū non contineret ſatis Auri, ut ſeparationem in cupellâ non mereretur, denuo cum ſtanno commiſcendum, in cineres redigendū, & per calcē hanc novæ extractiones concentrandæ ſunt, ut tot laboribus repetitis, tandem plumbum ſatis dives reddatur & per ſeparationem Aurum & Argentum largius exhibeat.

Si materia inter ſeparandum per follem in Lithargyrium mutatur, plumbi tantam copiam in teſtis fundi non neceſſe eſt, id quod multum ignem poſtulat. Fieri tamen etiam poteſt, ut Aurum ex teſtis, ſine liquatione recuperetur, quod poſtea docebitur.

XXXV. *Quomodo Aqua Regis, ad Lapidum extractionem, facili negotio acquiratur.*

QUoniam Spiritus Salis copia ingens haberi poteſt, in eo Salpetræ duntaxat ſolvendus, & hæc ſolutio ad extrahendas mineras adhibenda eſt. Spiritus enim Salis, à Salepetræ fortior redditus, promptè & libenter tenerum Aurum in lapidibus aggreditur. Ipſe Spiritus Salis autem, ſicut per primam diſtillationem prodiit, ſine ullâ rectificatione adhiberi poteſt.

XXXVI. *Facilior ratio Aquam Regis, ad extractionem neceſſariam, adipiſcendi.*

SIquidem hæ Operationes ſemper Argentum Auro prægnans expromunt, ac ad eorundem ſeparationem Aqua fortis requiritur, ſolutio Argenti ad Aurum extrahendum uſurpatur, omiſsâ præcedentis incinerationis labore. In Aquam Regis, quâ Aurum extraxiſti, infunde ſolutionem Argenti, quæ maximam Auri par-

tem ex Aquâ Regis expiſcabitur, poſteà ad novam extractionem adhibenda, & per Argenti ſolutionem rurſus Auro ſuo extracto ſpoliandâ. In defectu ſolutionis Argenti, extractum plumbi cineribus concentrandum, atque expellendo ex cineribus Spiritum, & eoſdem cineres in fornace reducendo eadem ratione progrediendum eſt, ut modo in præcedentibus docuimus.

NB. Notandum hic, Aquam fortem Argentum ſolutum continentem, & in Aquam Regis, aut Spiritum Salis Nitroſum infuſam, iiſdem his Aquis augmentum addere: Nam Aqua fortis Spiritum Salis longè melius corroborat, quam Salpetræ.

XXXVII. Quomodo Argentum ex calce ſuâ, quâ Aurum ex Aquâ Regis erutum eſt, ſit recuperandum.

POſtquam Argenti ſolutio in Aquam Regis infuſa maximam Auri partem extraxit, ab Argento in fundo reſiduo, Aqua Regis clara effunditur, & ad novas extractiones adhibetur. Si [illegible]tem ferrum adhuc contineret, per plumbi [illegible]res concentranda erit. Alba Argenti calx linteo alicui, ſupra vitrum, aut lapideum vas expanſo, immiſſa, reſiduâ Aquâ Regis diſtillante liberatur, prorſus porrò Aquæ calidæ communis affuſione omni Aquâ Regiâ, quæ ipſi ad-

Digitized by Google

huc adhæſit, privanda. Ex linteo autem forti ter colligato, Aqua communis exprimenda, & calx ipſa ſiccanda reponitur, quæ poſtea in ſecreto catino reduci, aut ad cementationem lapidis Calaminaris in Aurum & Argentum uſurpari poteſt.

XXXVIII. *Quomodo dicta calx Argenti, ſine ullà ponderis ſui jacturâ, ulloque detrimento reducenda ſit.*

QUandoquidem hæc alba calx Argenti à Salibus adeò volatilis reddita eſt, ut in communibus catinis, aut crucibulis, ſine detrimento inſigni, omninò reduci nequeat, nullâ ratione commodius quàm ſequente, jactura illa caveri poteſt.

Calcem hanc Argenteam, æquali pondere Salis Alcali mixtam, injice in candentem catinum ſecretum, inferius latiorem, & ſuperius anguſtiorem, quem operculo ſuo ex luto Sapientiæ facto teges. Hac ratione calx colliqueſcet, nec per fumum aliquid perdens, nec etiam in catinum penetrans; atque ita Argentum Auro prægnans ſine detrimento conſervabitur, à qu[illegible] grana liquato, per Aquam fortem, Aurum ſep[illegible]ri poteſt. Hæc autem ſolutio Argenti per Aquam fortem rurſus ad congregandum Aurum novum extractum uſurpata, ac poſteà eodem modo, quem docuimus, Argentum reducendum expro-

promens, tibi dabit perpetuam Auriet Argenti operationem ſeparatoriam, quæ magno cum emolumento ubique exerceri poterit.

XXXIX. *Alius modus Argentum fugax, majore cum utilitate, reducere docens.*

FUgacis tuæ navis Argenteæ clavo impone piſciculum Remoram, ut celeri fugâ ſuâ orbetur, & quieta conſiſtat. Eam cum piſciculo, qui clavo inſidet, in ſecreto catino quadrato colliqua, in quâ colliquatione omne Argentum non ſolum ſine ullo detrimento recuperatur, ſed etiam ex piſciculi albis ſpinis, ponderis ſui incrementum ſumit, & ejus ſanguine auro auctum emergit, ita ut hoc additamentum melioris Argenti majorem copiam, quàm cætera additamenta in reductione largiatur. Quæ verò alia commoda fugax hoc Argentum conferat, Deo volente, poſteà etiam docebitur.

Hæc de facili extractione Auri volatilis ex lapidibus, & pauperibus Mineris, atque Argenti in Aurum gradatione ſucceſſivâ docere, & revelare in præſentiâ volui. Plura alibi dicentur.

XL. *Extractio quæſtuoſa per humidam viam, ex pauperibus Argenti & Cupri Mineris.*

HÆc Mineralia, modo quem ſupra de Auri Mineris indicavimus, candefacta, extincta, & per lapides molares comminuta, humectantur Aquâ forti, & pari ratione, quâ Auri Mineræ, extrahuntur, diſcrimine ſolo in Aquis conſiſtente; quia ad Auri extractionem Aqua Regis, & Argenti extractionem Aqua fortis adhibetur. Si igitur Auri & Argenti Mineræ ſimul in promptu ſunt, Aurum per Aquam Regis, & Argentum per Aquam fortem extrahitur, ac utraque ſolutio confunditur, in quâ confuſione Argentum in Aquâ Regis ad fundum præceps ſe demittit, ac ſimul Aurum ex Aquâ Regis expiſcatur. Nihil quoque hîc impedimenti affert, ſi Argenti Minera etiam cuprum continuerit, per Aquam fortem ſimul extractum. Nam Argentum & Aurum petunt fundum, ac cuprum in Aquâ Regis manet, quæ ad alius Auri extractionem rurſus idonea eſt, & quidem tot vicibus, quot alicui placuerit, adhibenda. Cuprum ipſum ex Aquâ Regis, per laminas ferreas extrahitur, quæ tamen Aquam Regis, rubro colore tingunt, ideò ad ulteriores ejuſmodi labores prorſus inutilem. Idcircò melius eſt, ut ſupra cineres plumbi illa concentretur, ut ita Spirituale illud ferrum, in Aquâ Regis,

Regis, aliquid de plumbo in Aurum per gradationem convertat, & ipſa Aqua Regis, toties uſurpata, rurſus uſurpari poſſit.

XLI. *Alius longè facilior modus ſine fuſionis Igne, Aurum & Argentum ex pauperibus Mineris, Arenâ, Argilla, & ſimilibus Mineralibus copiosè extrahendi.*

Cucurbitæ vitreæ, aut ex optimâ terrâ factæ, probèque luto munitæ, paulò plus quam dimidiam partem reple minerâ, arenâ, aut lapidibus, fugitivum aut fixum Aurum continentibus, & his affunde ſequentis menſtrui tantum, quantum ad eas humectandas ſufficit. Cucurbitæ verò confeſtim Alembicum impone (nam ut primum ſolvens Aqua affuſa Mineras attingit, laborando fumum emittit) & ex eâ arenæ impoſita, omnem humiditatem diſtillando evoca, ut ita inter diſtillandum, ipſum Aurum ſolvatur, & ipſa Aqua Regis per diſtillationem recuperetur, ad novum laborem rurſus utilis, ſicut mox dicemus. Omni humore evocato, cucurbitam in arenâ refrigeratam exime, & aliquid aquæ infunde,ut Mineræ & Sal molleſcant. Ex Minerâ verò omnem Salem, in quo Aurum ex Minerâ extractum occurrit, ſolicitâ diligentiâ extrahe, ac decoquendo in rubrum Salem coagula,qui Lithargyrio addito in talibus catinis liquatur, qui non rumpuntur. Lithargy-

rium omne Aurum imbibit, quod quomodo à plumbo ſeparetur, mox in ſequentibus diſces.

XLII. *Aquæ ad hanc extractionem neceſſariæ Præparatio.*

AD Auri extractionem, Sal in Aquâ forti, & ad Argenti extractionem, Salpetræ in Aquâ forti ſolvendus eſt. His Aquis, quarum copiam ſine labore magno tibi comparare potes, tuas Mineras madefac, & diſtillatione ab iisdem libera, ſemper iterum ad tales operationes idoneis, ut novas conficere neutiquam tibi opus ſit. Imò ſingulis operationibus, & Minerarum extractionibus, magis ac magis augentur, ita ut ad infinitas extractiones tibi ſufficiant, ſi ab initio earum duas ſaltem libras adhibueris.

NB. Hoc pacto omne Aurum, quantumvis paucum, ex omnibus ſilicibus, arenâ, & aliis Mineralibus, ſine omnibus impenſis, ſolo igne excepto, extrahere tibi integrum erit.

Hoc quoque me indicare hîc oportet, quandoque fugaces Auri Mineras, ac coloratas ſilices reperiri, quæ ſatis Auri divites, & pulchris coloribus, nimirum viridi, cæruleo, aut rubro pictæ ſunt; in candefaciendo autem colores evaneſcere, ac ſilices albas relinquere. Tales candefactionem non admittunt, ſicut cæteræ, quæ in candefactionis igne colores ſuos retinent.

Sine candefactione igitur præmiſſa, in pulverem redigas, & extrahas oportet, ut volatile Aurum ab Aqua Regis attrahatur, quod à plumbi cineribus abſtractum his ſe committit, ſecreti crucibuli ope reducendis, in quâ reductione Aurum corporale evadit, & cum emolumento ſe à plumbo ſeparari patitur.

NB. Tales lapides acribus Spiritibus coagulatis quoque miſceri, & hi per retortam expelli poſſunt. Ita enim fugitivi Spiritus Salium fugax Aurum ſecum avehunt, ac præcellentem Aquam Gradatoriam efficiunt, fugitivum Mercurium majore utilitate in Aurum transmutantem, quàm ſi hoc ipſum Aurum volatile per plumbum corporale redditum eſſet.

Hoc Secretum haud minimum eſt ex iis, quæ ex coloratis lapidibus Aurum elicere docent.

Poteſt etiam tale Aurum volatile, per lenes cementationes, in alia Metalla tranſire, & fixum evadere; haud exiguum afferens emolumentum, imò majus, quàm ſi per fuſionem eliciatur. In ejuſmodi cementationibus, Aurum volatile tempus habet apud alia Metalla corpus nanciſcendi, & fixitatem acquirendi, ac eſt quaſi aureum ſemen, quod in vel ex terra Metallica in Aurum ſe augmentat.

XLIII. *Alia ad Aurum & Argentum extrahendum Aqua.*

VT Aurum, Sal, & Argentum, Salpetræ in Aquâ ſolvatur, atque olei Vitrioli tantum addatur, quantum dimidiæ parti Salis reſpondebit. Hæc Aqua Aurum & Argentum ex Mineris pauperibus, arenâ, & lapidibus extrahit, & eandem operationem, quam præcedentes, requirit. Augetur quoque in infinitum, ita ut Aurum & Argentum ex pauperibus Mineris, ſine ſumptibus, ſi Ignem excipias, extrahi poſſit.

NB. Idem, quod Oleum Vitrioli, præſtat Oleum Sulphuris, in talibus Auri & Argenti extractionibus, ac proinde ejus vices obire poteſt.

XLIV. *Alius longè facilior modus copiosè extrahendi Aurum, & Argentum ex pauperibus Mineris, exiguo aut ferè nullo ſumptu conſtans.*

MIneras debitis ſuis Aquis miſce, iiſque parvos catinos, ex optima terra paratos, reple, quos ſibi invicem in magna ollâ ferreâ impones. Ollæ alembicum impone, & Spiritus per diſtillationem elice, qui tibi omnes impenſas compenſabunt, & Aurum gratis largien-

gientur ex Mineris Aqua eluendum, & per Saturnum acquirendum.

XLV. *Alia adhuc facilior ratio.*

MIneras debitis ſuis Aquis humectatas injice ſucceſſivis portionibus in prunas, & quidem eo modo, quo te Spiritum Salis parare docui. Hac diſtillatione Spiritus in vaſa recipientia exeunt, ac Aurum & Argentum ſolvuntur, quæ apud Sal Mirabile manent, Aquâ ex Mineris eluendum, ac cum Saturno liquandum eſt. Sic ſine ullis impenſis, Aurum & Argentum, quod in Mineris fuit, acquiritur, ac Spiritus omnes ſumptus reddunt.

XLVI. *Quomodo ex pingui Argillâ Aurum & Argentum copioſe eliciantur.*

QUanquam Auri & Argenti extractio per humidas Aquas ſordida eſt operatio, ſicut ſuprà in initio dictum eſt, haud tamen ſine lucro exiguo abit, quia Aurum & Argentum ex Aquis per præcipitationem elici, & ex uſurpatis Aquis Salpetræ confici poteſt. Cum Argillâ pingui autem longè aliter comparatum eſt, utpote in quam pinguem exiſtentem Spiritus ſe abſcondit, ut vix dimidia ejus pars recuperari queat, niſi terra talis candefaciendo pinguedine ſuâ exuatur, id quod ſine labore perfici nequit.

Quia

Quia verò in omnibus Mundi locis, ubicunque duntaxat terra exiſtit, ejusmodi terra, Aurum & Argentum continens, haud exigua copia ſe offert, ac nemo hactenus extitit, qui eam ad utilitatem, & uſum aliquem revocare conatus ſit, præcipuè quando tantum Auri & Argenti non continuit, ut ſeparationis per plumbum ſumptus ferre potuerit: Ego autem id cum lucro præſtandi admodum facilem viam deprehendi, mei muneris eſſe ratus ſum, Boni publici cauſâ artificium illud detegere, quod tale eſt.

Miſce talem, Aurum & Argentum continentem terram, Aqua Vitrioli, quam ſuprà deſcripſi, atque in pilas, aut globos pugno majores redige, quas ſucceſſivè injicies in meum primum Furnum, aut ſecundam fornacem Diſtillatoriam, ac Spiritum per diſtillationem evoca. Solutum Aurum & Argentum in Sale Mirabili remanens, ex comminutis pilis, ſive globis, per Aquam calidam extrahendum, & per plum,bummodo antehac deſcripto,reducendum eſt.

XLVII.

XLVII. Quo artificio Aurum ex Granatis, Agathis, Saphiris, Rubinis, Arenâ, aut aliis duris Mineralibus, quæ nec plumbo, nec acribus Aquis domari ſe patiuntur, copiosè & facilè extrahendum ſit.

CErtum eſt, quod omnes Granati, cujuſcunque coloris etiam fuerint, aut quocunque in loco ſe obtulerint, ſive ex fluminibus petiti, ſive ex arenâ aut pingui argillâ eloti, ſive in altis montibus, & rupibus inventi, ſemper multum Auri contineant, ſed ob vitream ſuam naturam nullâ ratione Aquis fortibus extrahi, ac ob difficilem corporum ſuorum fuſionem, per plumbum liquari non poſſint. Hinc uſu venit, ut nunquam hactenus cum fructu ipſis ſuum Aurum ſubtrahi potuerit, idcircò, ut inutilibus & indignis Mineralibus, abjectis & contemptis, cum tamen fieri poſſit, ut exiguo labore, & quaſi ſine ullâ moleſtiâ ipſorum Auro quis potiri queat. Sed quid conſili hîc ineundum, quandoquidem omnium Aquarum fortium vires acerrimas eludunt, ut cor ipſorum penetretur, & Aurum ex viſceribus eorum eruatur? Reſpondeo: Concentralis, & ad Salis formam redactis Spiritibus, ut & fuſili Sale Plumbi ſuperabuntur, & contento Auro ſpoliabuntur, quâ victoriâ quis aliàs ægrè potietur. Nam ad Salis formam redacti Spiritus, ignis ſunt patientiſſimi, ac duplici

plici labore funguntur; uno quidem acrimoniâ ſuâ, altero autem forti igne, adeò ut nihil ipſorum vires evitet, ac omnia idpropter ab ipſis vincantur & domentur, poſtea libenter Salis Saturnini viribus parentia,& Aurum ſuum per fuſionem expromentia.

XLVII. Omni refutatione ſuperior demonſtratio oſtendens, quod hactenus præſcriptis modis, per acres Aquas aut Sales, ex Auri & Argenti Mineris, quaſi ſine ſumptibus, plus Auri & Argenti poſſit acquiri, quàm per multos ſumptus, & fuſionis Ignem fieri ſolet.

UNicuique, parvâ duntaxat Minerarum Auri cognitione tincto, haud ignotum eſſe arbitror, quod ſine plumbi additione, aut materiæ fuſionem faciliorem reddentis ope, ex ipſis Aurum elici nequeat. Quando igitur parum Auri continent, ac è contrario multum plumbi, aut materiarum fuſionem requiſitam promoventium, neceſſario poſtulatur, quo pacto fieri poteſt, ut parum illud Auri, aut Argenti tantas impenſas compenſet? Idcircò hactenus Mineræ tales pauperiores, utpote ſumptibus requiſitis ferendis impares, abjectæ jacuerunt, atque ad uſum & utilitatem aliquam non revocatæ ſunt.

Eſto autem, mineras tantum Auri, aut Argenti continere, ut fuſionis ſumptus ab ipſis repeti

peti poſſint, fuſio tamen talis, cum hac meâ inventione, Auri & Argenti, per Aquas & Sales, extractionem perficiente, comparata ſimilis eſt Aquæ, quæ cum vino confertur, aut nocti, quæ cum clariſſimo die neutiquam comparari poteſt. Primo etenim fuſio vulgaris Metallorum longè majores impenſas ſecum fert, quàm extractio illa mea per Sales, quæ profectò minimas impenſas requirit. Deinde fieri nunquam poteſt, ut tam perfectè Aurum omne ex Mineris eliciatur, ac aliquid ejuſdem in ſcoriis non remaneat, ut non dicam de Auro & Argento volatili, cujus per follium vehementem flatum diſſlati, ignisque vehementiam jactura neceſſariò facienda eſt. Inter omnia verò commoda, quæ ab extractione Auri & Argenti, ex pauperibus Mineris, proficiſcantur, illud non minimum obtinet locum, quod non tantum omne Aurum, & Argentum fixum, ſed etiam volatile ſimul per Sales conſervetur, ac hoc poſterius unà cum illo fixum, & in igne conſtans reddatur, quod tamen totum ab Igne fuſionis disjicitur. Nam Salium Aquæ volatiles Auri & Argenti Spiritus fixos & conſtantes reddunt, aliàs evaneſcentes, eò quod à forti flatu & igne adhuc fugaciores reddantur. Hinc fit, ut neceſſario dimidia pars ejus Auri, per fuſionis vulgaris ignem extrahatur, quod Salium Aquæ ex Mineris eruunt. Propterea inventio mea non modò hoc commodi ſubminiſtrat, quod fixum & volatile Aurum & Ar-

Argentum, ſimul ſine ullo detrimento, ex Mineris conquirat, verum etiam carbonum parſimoniâ haud parum lucratur, ut hoc ſilentio præteream, quod unus vir, in Auri & Argenti per Sales extractionē, plus efficiat, quàm tres alii vulgaribus fuſionibus facere ſolent.

Ex his ſatis evidenter patet, quantum commodi, & lucri in omnibus Germaniæ locis, hæc inventio allatura eſſet. Hæc enim extractio non ſolum in omnibus, tàm divitibus quàm pauperibus Mineris, commodè & utiliter adhibetur, ſed etiam in Auro & Argento ex omnibus coloratis ſilicibus, quibus omnes rivi, flumina, & & campi ſcatent, extrahendo in uſum vocari poteſt. Dicerent hîc forſan plures; quâ ratione fieri unquam poteſt, ut Aurum & Argentum ex lapidibus, in plateis ubique obviis, extrahatur? His reſpondeo: quod admodum rarò in talibus lapidibus fixum Aurum & Argentum inveniatur: Sed interim tamen ipſi Spirituale, immaturum, & volatile Aurum contineant, quod in extractione per Sales non modo figitur & conſtans redditur, verum etiam ex ipſo plumbo, quod in fuſione & ſeparatione additur, aliquid per gradationem in ſuam naturam convertit. Unde patet, quod in omnibus locis terreni Globi, ubicunque lapides ſunt, exiguo labore, exiguisque ſumptibus, & cum utilitate bonum Aurum, & Argentum impetrari poſſit. Pro tantis

tantis inventionibus benigniſſimo Deo in æternum ſit laus, & gloria. Amen.

Hæc ſunt Secreta illa, quæ in Laboratorio meo in patriæ commodum publicè demonſtravi & divulgavi. Denuo autem teſtor, & affirmo, ſi ſola & ipſa litera obſervetur, a nemine errorem commiſſum iri. Si quis hæc vel illa mutando, operationesque ex ſuo ſenſu emendando à ſcopo aberraturus eſſet, ne mihi, qui nudam veritatem ſcripſi, ſed ſibi ipſi culpam imputet. Impiè igitur fecerunt, qui talia vicibus aliquot apud me viderunt, & tamen poſtea ſive ſponte, ſive ex ignorantiâ errarunt, & ea imitari neſciverunt, interim apud ſummos & imos perverſis calumniis me denigrantes, ac dicentes, vera non eſſe, nec ullo aliquo commodo aut utilitate perfici poſſe; quibus calumniis me ſummâ famæ & bonorum meorum jacturâ affecerunt, non conſiderantes, quod neque coram Deo, neque coram omnibus honeſtis hominibus tantarum calumniarum ullam rationem reddere queant.

Nullum autem dubium eſt, multis in locis talia opera effectus datum iri; quod ubi factum fuerit, omnes mei inimici falſiſſimarum ſuarum calumniarum, & putidiſſimorum mendaciorum convicti, pudore coram toto Mundo ſuffundentur, quod tam arroganter & audacter veritatis clariſſimæ oppreſſioni inhiaverint. Si ego hanc injuriam à perverſis hominibus mihi illatam ſilentio

lentio involviſſem, & veritates patefaci
cauſa non manifeſtaſſem, non tantum ign
nia & damnum in me redundarent, ſed e
hæ communi Patriæ inventiones utiliſſim
ſertæ jacuiſſent; quod tamen Deus perm
noluit. Eſſent mihi quidem plures haud
gui momenti cauſæ, in præſentiâ dicendi p
quæ tamen proximè Secundâ meâ Centu
Deo volente, expediam, quia tempus pr
illud non permittit. In dictâ autem Centu
manifeſtatione adhuc clariore & adhuc fac
re, Secreta illa hic patefacta, declarabo, id
ob nimiam feſtinationem in præſentiâ fier
potuit.

Omnibus piis Studioſis tantæ artis De
nigni benedictionem largam & divitem, ac
præcellens opus, precor, ut in plurimis
miſerorum plurimorum paupertati, & in
ſuccurratur. Quod ſi fiet, uti ſpero, Dei ſu
honorem & gloriam exaltabit, patriæ proſ
tatem augebit, ac ſimul etiam inimicorum
rum peſſimos conatus cohibebit. Cumpr
autem, ſi conſilium meum, in Primâ meâ C
turiâ propoſitum, ut videlicet unicuique
operationes exercere integrum eſſet, locum
buerit. Quo conceſſo, fieri non poterit,
ubique locorum, auxilio horum meorum Sc
torum ex Terrâ Aurum, Argentum, atque
prum, cum ſummo totius patriæ communi
cro, & emolumento eruetur.

E